

Валентина СЛОБОДЯН
кандидат мистецтвознавства,
професор кафедри кінознавства
КНУТКиТБ ім. І. К. Карпенка-Карого

ПІДТРИМАЙМО ФЕСТИВАЛЬ «КРИШТАЛЕВІ ДЖЕРЕЛА», БО ВІН ТОГО ВАРТИЙ

Міжнародний дитячий фестиваль аудіовізуальних мистецтв «Кришталеві джерела» є ровесником Української Незалежності. Його було засновано в 1991 р., і вперше фестиваль проводили в м. Кролевець Сумської області з ініціативи Голови Сумської обласної організації кіноосвіти Іллі Фоменка. І ось вже 17 років «Кришталеві джерела» збирають під свої вітрила талановиту молодь, яка сповнена безодні творчих ідей, фантазії, енергії. Вони знайомляться та обмінюються досвідом, працюють і відпочивають.

З найвіддаленіших куточків України на фестиваль прибуває молодь з різними смаками та уподобаннями — і відбувається диво. Вони стають близькими та рідними, бо їх об'єднує спільний інтерес — любов до мистецтва. Очі дітей блищать від захоплення, адже «Кришталеві джерела» — це свято спілкування, обміну досвідом, насичених програм, різноманітних екскурсій, цікавих конкурсів і майстер-класів. Власне, «Кришталеві джерела» — це велика родина однодумців, країна усмішок, дружби і завзяття, а ще — творчого неспокою.

Якщо кожен фестиваль має свої особливості, власне обличчя, то «Кришталеві джерела» — не виняток. Цей кінофорум, як справжнє джерело, несе свою глибину й чистоту. Сила його довголіття, а 17 років — немалий термін, — у світлій меті — підтримувати талановитих дітей і молодь. І організаторів, і гостей об'єднує одне — ентузіазм у потягу до великого мистецтва. Без пафосу, самореклами ідуть «Кришталеві джерела» до своєї мети — отримати кваліфіковану допомогу від організаторів, вивчити власний хист, щоб зробити вагомий внесок у справу відродження духовності молоді, аби Україна стала могутньою мистецькою державою.

17 років — дата солідна, вона спонукає до аналізу зробленого і пошуків нового етапу в розвитку фестивального руху серед молоді. Головне, що «Кришталеві джерела» створили потужне творче середовище, і за ці роки виховано цілу плеяду молодих талантів, які почали активно працювати во славу України й продовження її невмирущих традицій. Протягом усього свого існування фестиваль дає надію на те, що довгоочікуване молоде відродження мистецьких сил в Україні здійсниться.

Шлях через роки був досить тернистим. Часто не вистачало фінансування. Скажімо, в с. Штормове, у Криму, учасники в перший приїзд жили по 50 осіб у спортзалі школи, а в 2008 р. у всіх було зручне приміщення, пристосоване до життя, до того ж на самому березі Чорного моря. Іноді монтаж відзнятих робіт переривали через нестачу електрики, а коли пішли рясні дощі, над головою протікав дах. Під загрозою опинилися цікаві екскурсії, бо підводив транспорт. І все ж ніколи не було нудно! Завжди феєрверк емоцій, ідей, радості, веселощі, змістовний відпочинок. А головне — нові знайомства та враження.

Суми стали колицкою цього фантастичного кінофестивалю. Там, на берегах тихоплинного Псьола, у таборі «Зоряний» дійсно народжувались зірки — нині шанувальники кіно, телебачення, радіомовлення, фотомистецтва. Вони працювали натхненно, з фантазією, а фестиваль «Кришталеві джерела» дає можливість бути почутим і належним чином оціненим.

Зараз фестиваль вже став на ноги. За 17 років його учасниками стало більш ніж 6 тисяч юних обдарувань у сфері кіно, телебачення, радіомовлення, фотомистецтва. Відзнято близько півтори тисячі телерадіопрограм. В доросле життя пішло понад тисячі особистостей, які працюють в професійному просторі.

Фундаторами фестивалю є Міністерство культури і туризму України, Міністерство освіти і науки України, Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту, Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення, Національна спілка кінематографістів України, Національна спілка фотохудожників України, Асоціація діячів кіноосвіти України. І це відчутно, адже з кожним роком умови стають все кращими, розширюється географія учасників «Кришталевих джерел». В останній час кінофорум проводиться у два етапи: спочатку в Сумах, а потім у Криму. Як повідомив невтомний організатор усіх 17-ти фестивалів, голова Асоціації діячів кіноосвіти України Ілля Фоменко, є пропозиція проводити навчання і конкурс для учасників аж 21 день влітку на базі комплексу «Молода гвардія» в Одесі. Це надало б можливість влаштувати більше майстер-класів, поєднати творчість з відпочинком, оздоровити талановитих дітей і надати їм фахову допомогу.

Якщо є відчутна допомога в проведенні самого фестивалю «Кришталеві джерела», то значно гірша справа з фінансуванням молодіжних кіно-, теле-, радіо-, фотоколективів. Керівникам цих студій іноді дуже важко знайти гроші для роботи з дітьми та молоддю, особливо це стосується сільської місцевості. Деякі аматорські студії змогли пристосуватися до вимог ринкової економіки, іншим доводиться виживати в дуже складних умовах. Скажімо, Київська дитяча студія анімаційного кіно «Крок», яка розташована при навчально-виховному комплексі Солом'янського району, більше 25 років активно працює з дітьми. Тут навчають створювати сценарії, малювати, ліпити з пластеліну, і все це робити з захопленням, аби навчити їх лаконічно і видовишно втілювати свій задум, розбурхати фантазію, аби передати глибоку думку. Керівники дитячого «Кроку» — подружжя Світлана та Юрій Іванови, які, до речі, успішно закінчили Державний інститут театру, кіно і телебачення (тепер Національний університет) ім. І. К. Карпенка-Карого, виховали дітей, чії фільми так вразили професіоналів, що студію «Крок» почали запрошувати на найпрестижніші фестивалі. У 2001 р. вони отримали Гран-прі Московського фестивалю «Золота рибка», далі — золоту медаль на фестивалі «Аматор» у Санкт-Петербурзі та їздять тепер по всьому світу. Їхній колектив був у Європі, в Сполучених Штатах, в Японії. Скажімо, на міжнародному фестивалі у Берліні вони отримали Гран-прі, 5 медалей, 5 дипломів та «Публікен-приз». І зараз нагороди стали для них звичними, а все почалося з «Кришталевих джерел», де вони отримали свої перші престижні призи. Ось і в цьому році анімаційний фільм студії «Крок» — «Балет 147 листочків» став лауреатом фестивалю. Одразу з'явилися і спонсори. Якщо раніше доводилося ходити по інстанціях, шукати їх, то зараз таких проблем значно менше. Талановиті діти навіть отримали комп'ютерну станцію для зйомок анімаційних фільмів. А от вихованці не менш успішної Дніпропетровської обласної дитячо-юнацької кіностудії «Веснянка», яка саме в цьому

році справляє ювілей — 35 років, і теж підкорила півсвіту, стали володарями 12 гран-прі. Кіностудія перетворилася на унікальний кіноцентр для майже двох десятків невеличких студій Дніпропетровської області, налічує біля 500 учнів і лише 9 професійних педагогів, але має негаразди, пов'язані з тим, що у них немає постійного приміщення і від цього дискомфорт.

Зовсім інша доля у студії «Жайвір», що існує на батьківщині Л. Бикова і носить його ім'я. У неї теж ювілей — 10 років від дня заснування. З перших днів нею опікується чарівна вродлива жінка, яскрава, непересічна особистість — Валентина Іванівна Силіна. Вона розповіла: «На фестивалі, присвяченому пам'яті Л. Бикова, ми з дітьми представили свій фільм «Позашкільні уроки» і стали лауреатами того заходу. Оскільки ми земляки Леоніда Бикова, то рішенням офіційної комісії нам було даровано це почесне ім'я». Валентина Іванівна багато разів отримувала призи і нагороди на «Кришталевих джерелах», бо діти — великі ентузіасти. Вони живуть у маленькому селі в Слов'янському районі Донецької області й постійно відчувають нестачу коштів, адже студія не має ні приміщення, ні обладнання, і на все вони змушені збирати гроші — і на техніку, і на оператора. Валентина Іванівна докладає титанічних зусиль до роботи студії, і дивно, що ніхто не помічає цих зусиль. Вона звернулася до Національної спілки кінематографістів України з таким листом: «Дозвольте поділитися радістю: нам 10 років. Можливо, каже, у спілці не знають про «Жайворят» — земляків Маестро. А ми — є! Правда, не лише щаслива, а гірка доля нашої студії. Чому? Про це ми розповідаємо у своєму фільмі «Як чумаки у Київ на прощу ходили». Диск з фільмом даруємо НСКУ до її 50-річчя! Дивом дивним протрималися ми усі ці 10 років, ім'я тому диву — щира любов до рідного Кіно, яку лишив нам у спадок Леонід Федорович. Планів у нас багато і діти — золоті. На жаль, тепер моє хворе серце руйнує радість творчості юних акторів. Та я дуже-дуже борюся... Прикро, що друзі Леоніда Бикова з такими щиросердними промовами виступають в ЗМІ щодо Людини, яку любили всі, але знаючи про «Жайворят», навіть не поцікавляться: а як же вони живуть, чи гідна високого імені їхня творчість? Ні, ні, ми не просимо нічого, боронь Боже, не треба нам ні копійки від них! Але хоча б добрим словом підтримати, адже заради рідного кіно «Жайворята» йдуть навіть на муки. А знімаємо... на мою мінімальну пенсію, зате — вільні і нікому нічого не винні. Та все одно ми — щасливі, і любити кіно не перестаємо».

Отаким гіркий лист, який говорить про байдужість. Адже для всіх кінематографістів його було надруковано в ювілейному збірнику «Кіно: інформація, коментарі» № 1–2 за 2008 р. — і ніхто не відгукнувся. Таких дитячих студій, що ледве зводять кінці з кінцями — дуже багато, а діти дійсно золоті, вони приїздять з найвіддаленіших куточків на свято — фестиваль. В цьому році приїхали навіть із зон стихійного лиха, катастрофічної повені — як студія «Ойкумена» м. Чернівці, «Фокус» Старожинецького ЦДЮТ Чернівецької області, «Разом 60» фотогуртка ДЮЦ с. Кильминці Чернівецької області. Вважаю, що треба звернути велику увагу на те, в якому становищі знаходяться студії, особливо сільські, і розробити заходи — як їм допомогти.

Незважаючи на негаразди, варто констатувати, що «Кришталеві джерела» вже набули популярності й авторитету. Окрім уже названих студій згадаємо «Енергію», м. Кировоград, «Чугайстри», м. Кам'янець-Подільський, «Контакт», м. Конотоп, Сумської області, дитячу студію ТБ «Перший крок», м. Євпаторія, дитячу студію «Боривітер», м. Луцьк, дитячу телестудію «Ракурс»,

Верхнедніпровського ПДЮГ, студію кіно та телебачення «Альфа», м. Полтава, ТРК «Відікон», м. Суми, студію «Соняшник», м. Дніпропетровськ, Харківську державну академію дизайну та мистецтв, КНУТКіТБ ім. І. Карпенка-Карого та багато інших, бо всіх перелічити неможливо.

У різні роки до складу журі входили: голова Національної ради України з питань телебачення та радіомовлення Віталій Шевченко, кінорежисери, народні артисти України Радомир Василевський, Віктор Гресь, Григорій Кохан, Вілен Новак, Євген Шерстобітов, народний артист України — Володимир Талашко, заслужений артист України Олексій Колесник, завкафедрою кінознавства Київського національного університету театру, кіно і телебачення ім. Карпенка-Карого, заслужений діяч мистецтв України Оксана Мусієнко, заслужений діяч мистецтв України Микола Слободян, заслужена артистка України, поет і композитор Алла Мігай, шеф-редактор програмної дирекції телеканалу «Глас» Олена Пилипенко, режисер кіно і телебачення Валентина Костишева, кінознавець Микола Кокшайкін, письменник Юрій Покальчук, режисер Хелена Борлик (Польща) та ін. Президент фестивалю «Кришталеві джерела», член-кореспондент Академії мистецтв, професор Оксана Мусієнко щиро привітала всіх учасників з 17 кінофестивалем і відзначила: «Друзі, наші юні колеги. Тільки вам будувати державу та продовжувати і розвивати нашу спільну справу — служіння його величності КІНО та ФОТО, ТЕЛЕБАЧЕННЯ та РАДІО. Бажаю натхнення, успіхів, перемог ВСІМ. Гарної вам роботи та відпочинку, теплого моря та нових знайомств». Так воно і сталося. Фільми конкурсної програми були різноманітні й оригінальні. Голова кіножурі, секретар Національної спілки кінематографістів України, заслужений артист України Олексій Колесник так прокоментував побачене: «Молоді автори прагнуть самі розібратися в історії рідного краю, а вона дійсно багата. Хочеться побажати учасникам, щоб вони залишалися самими собою, і щоб знайшлися люди, які могли б допомогти з придбанням апаратури. У представлених на конкурс картинах, за незначним винятком, є духовність. Я бажаю учасником фестивалю, щоб вони не зупинялись. Потрібно щодня розвивати свої таланти, працювати над удосконаленням творчості».

Колесник виголосив переможців — лауреатів в номінаціях: анімаційний фільм «Балет 147 листочків», дитяча анімаційна студія «Крок», м. Київ; ігровий фільм «Фося в лісі», Волинська обласна творча дитяча студія «Боривітер», м. Луцьк; Приходько Катерина за документальний фільм «Сергій Корольов», кіностудія «МузаХ» м. Сімферополь.

Далі були виголошені теленагороди та фотопризи фестивалю «Кришталеві джерела», також вручені призи радіомовлення. До речі, голови кіноконкурсу Олексій Колесник та телеконкурсу Алла Мігай брали найактивнішу участь в майстер-класах, виступали в концертах і стали справжніми улюбленцями всіх учасників і гостей «Кришталевих джерел».

Алла Мігай відзначила, що в цьому році, в цілому, від програм телестудій у неї трохи гірші, ніж у минулому році, враження, але є відкриття! Перш за все, це ТК «Приват-TV», м. Харків, з інформаційно-розважальною телепередачею «Добрий день, сідайте!» й розважальна телепередача «Новорічні привітання» м. Вінниця, МКПТА «Віта».

Другий етап кінофестивалю «Кришталеві джерела» відбувався в Криму, в с. Штормове, і це цілком закономірно, тому що кожен шматок Криму уже побував у кадрі, бо тут знімалося безліч фільмів, як нам розказала член журі Олена

Куценко — заступник директора Кримського республіканського підприємства «Кіновідеопрокат», старший викладач факультету журналістики Таврійського гуманітарно-екологічного факультету, керівник секції «Фото і екранне мистецтво» Малої академії наук школярів Криму. Вона багато і цікаво розповідала про кіно в Криму і про Крим в кіно, чим захопила усіх вдячних слухачів. І вона, і директор кіновідеопрокату Криму Ольга Пруднікова-Южкова дуже багато зробили для того, щоб кримська земля була по-справжньому гостинною. Це й незабутні екскурсії до Севастополя, і в Артек, і на ферму страусів, і до Фрунзенського будинку культури, де прекрасно виступили талановиті діти Житомирської області, які стали потім головними особами концерту на закритті фестивалю, який підготувала режисер Олена Зеленська — яскрава, непересічна, закохана в дітей людина. Житомирські гості написали спеціально для «Кришталевих джерел» гімн, присвячений нестримній фестивальній енергії, котра щороку вибухає в Сумах і Штормовому, а потім розноситься по всій Україні.

Як влучно сказав Голова Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення Віталій Шевченко: «Сучасному повноводному телерадіоінформаційному простору життєво необхідні чисті, пружні струмені молодії творчості і наснаги. Ви саме ті, хто сформує завтрашнє обличчя кінематографу, телебачення та радіомовлення. Джерела — це витoki, це завжди початок нової ріки, нової справи, нового натхнення. Нехай же не обмілюють джерела вашої творчості, нехай чистим малиновим дзвоном відгукнеться і назавжди залишиться в ваших серцях потужна енергетика фестивалю, яка живиться імпульсами неординарного світосприйняття, притаманного саме молодості!»